

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ НАСЕЛЕННЯ

Для збереження темпів економічного зростання Україна потребує значних фінансових ресурсів. Тому механізми залучення вільних коштів населення є надзвичайно актуальними на сьогоднішній день. Крім того, послуги для фізичних осіб українських банків не дають значного вибору механізмів для вкладення коштів.

Депозити, вклади в банківських металах та інші банківські продукти не здатні забезпечити високу дохідність, аналогічну цінним паперам підприємств, паям інвестиційних фондів. Тому сьогодні назріла необхідність акумулювання вільних коштів фізичних осіб шляхом впровадження якісно нових банківських послуг, які б забезпечили значний рівень дохідності.

Одним із важливих засобів збільшення заощаджень населення, що акумулюються банками, є надання останніми різноманітних додаткових послуг, що мають попит у приватних осіб. Здебільшого ці послуги мають трастовий характер та розподіляються на чотири групи:

- розпорядження майном клієнтів за заповітом (заповідальний траст);
- управління майном, грошовими коштами та фінансовими активами відповідно до угоди (прижиттєвий траст);
- опікунство та забезпечення зберігання майна, грошових коштів або фінансових активів;
- агентські послуги.

У зарубіжній практиці під трастовими операціями мають на увазі операції банків або фінансових інститутів з управління майна і виконання інших послуг за дорученням і на користь клієнтів на правах його довіреної особи.

Суть довірчих операцій полягає в передачі клієнтами банкам свого майна (без передачі права власності) для подальшого інвестування цих коштів від імені їх власників і за їх дорученням на різних ринках з метою отримання прибутку, з якого банки отримують певну плату у вигляді комісії.

Найбільшу частку в трастових операціях для приватних осіб становлять агентські послуги. Це різноманітні операції з цінними паперами, отримання грошей під заставу, оренда сейфів, оплата рахунків довірительів, виплата податків, оформлення всіх видів доходів за дорученням клієнтів.

Банки почали займатися довірчими (трастовими, фідучіарними) операціями в XIX столітті переважно в США, Великобританії та Німеччині. Але найбільшого розповсюдження ці операції набули лише після Другої світової війни, в кінці 40-х – на початку 50-х років XX століття.

Так, американський “Чейз Манхеттен Бенк” у 70-х роках XX століття зіткнувся із зниженням дохідності кредитування крупних компаній внаслідок

загострення конкуренції на даному ринку. Одним із напрямків збільшення доходів стало активне надання приватних (персональних) послуг, що включали надання трастових послуг та послуг по довірчому зберіганню, консультації з питань інвестицій для багатих осіб.

У Росії комерційні банки надають трастові послуги за допомогою створення Загальних фондів банківського управління (ЗФБУ).

ЗФБУ мають широкі можливості в інвестуванні активів. Кошти інвесторів можуть бути вкладені не тільки в російські, але і в іноземні цінні папери, валюту, дорогоцінні метали, можливе здійснення операцій з ф'ючерсами і опціонами, які приносять найвищий дохід або страхують ризики.

У практиці українських банків, на жаль, трастові операції трапляються не дуже часто, що, безперечно, пов'язано з недостатнім розвитком ринку цінних паперів у нашій державі. Іншою важливою причиною, що стримує розвиток цих операцій, є їх законодавча неврегульованість.

Виникнення у світовій банківській практиці трастових операцій як різновиду комісійно-посередницьких послуг, що надаються комерційними банками своїм клієнтам, і їх швидкий розвиток викликані цілим рядом об'єктивних причин.

По-перше, це проблема банківської ліквідності і зниження прибутковості традиційних видів позикових банківських операцій, а також прагнення банків забезпечити виконання одного з ключових завдань – підвищення прибутковості операцій при збереженні сприятливого рівня ліквідності. По-друге, зацікавленість банківської клієнтури (як юридичних, так і фізичних осіб), що зростає, в отриманні ширшого набору послуг від банку.

Крім того, розвиток трастових операцій став можливим в умовах накопичення статків як окремими особами, так і різними компаніями. Внаслідок цього виникає необхідність правильно і вигідно розпоряджатися такими видами багатства (грошові кошти, акції, облігації, предмети мистецтва, дорогоцінні метали та ін.) і передавати їх до тих установ, які можуть здійснювати управління ними. Підвищення рівня доходів та фінансова грамотність є значним поштовхом у розвитку трастових послуг.

Довірчі операції відкривають дорогу до зростання добробуту практично кожному. Світовий досвід свідчить, що в приватних осіб не так багато можливостей зберегти і примножити зароблені нелегкою працею заощадження, при цьому практично всі способи для цього знаходяться у сфері фондового ринку. Це дає підстави вважати, що із зростанням добробуту незмінно збільшиться попит на довірче управління активами, що й надалі буде недорогим і ефективним способом накопичення і створення капіталу.